

DÜNYA GÜNCESESİ

Ö z g ü r T e k

Doğaya Hukuki Kişilik

Ekvador – Yeni bir anayasayı oylayan Ekvadorlular kimilerimize düş gibi

gelecek bir ilke imza atıyor. Anayasa Ekvador'un tropik ormanları, adaları, ırmakları ve havasına insanlara tanınan hakları sağlıyor. Böylece doğanın hukuki durumu mülk olmaktan çıkıp hakları olan bir kişiliğe dönüşecek. Yasada durum şu şekilde belirlenmiş: "Doğal toplulukların ve ekosistemlerin Ekvador içinde var olmak, gelişmek ve evrimleşmek konusunda devir ve temlik edilemez bir hakkı vardır. Haklar kendi kendine uygulanır ve bu hakların uygulanması her Ekvador hükümeti, topluluk ve bireyin görevi ve hakkıdır." İlk kez uygulanacak böylesi bir hukuk sisteminin sonuçları merakla bekleniyor.

Dalga Enerjisi

Aguçadoura, Portekiz – Mavi dalgaların arasındaki kırmızı çizgiler Portekiz'e elektrik sağlıyor. 142 m uzunluğunda, 3,5 m çapında ve 700 ton ağırlığındaki bu karbon çelik tüpler kıyıdan 4,5 km uzakta dalga hareketlerini elektrik

enerjisine çeviriyor. Dünyanın ilk dalga santralini Edinburgh'daki Pelamis Wave Power şirketi geliştirmişti. Santral 2,25 MW güç üreterek 1500 evin elektrik gereksinimini karşılayacak. Yirmi beş tüp daha yerleştirilerek 21 MW güç elde edilmesi bekleniyor. Kömürle çalışan bir santralle karşılaştırıldığında yılda 60.000 ton CO2 salınımının önüne geçiliyor. Portekiz yenilenebilir enerji konusunda yatırımlarını artırmış durumda. Dünyada ilk beşte yer alan ülke sürecin daha yeni başladığını belirtiyor.

Amazonlara Bir Milyar Dolar

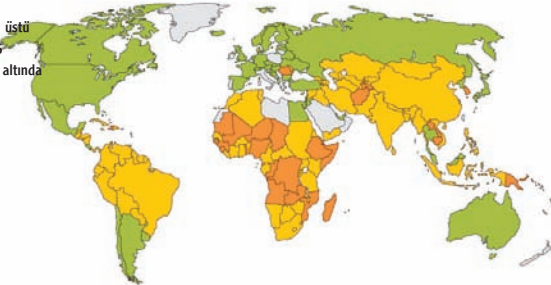

Brasilia, Brezilya – Norveç, Brezilya'ya bir milyar dolar bağışlıyor. 2015'e kadar aşama aşama yapılacak bu bağış Amazon ormanlarının korunması için yapılıyor. Amazonu Koruma Fonu'na ilk bağışı yapan ülke olan Norveç gelecek yıl 130 milyon dolar verecek. Ancak bu para geçtiğimiz yıl ormansızlaşmanın azalması koşuluna bağlı. Uluslararası fon Ağustos ayında Brezilya başbakanı da Silva tarafından oluşturulmuştu. On üç yılda 21 milyar dolar toplama amacındaki fon Amazon ormanlarında sürdürülebilir gelişme ve koruma programlarını desteklemek için kullanılacak.

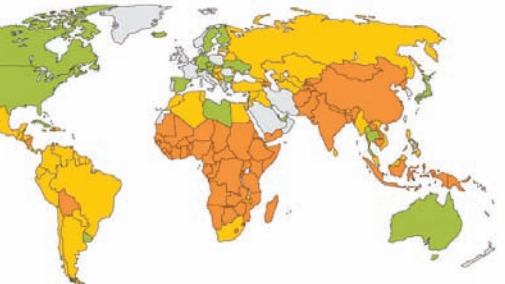

Dünyadaki su kaynakları üzerindeki stres artarken birçok yer hâlâ temiz sudan yoksun. Haritalardan ilki dünya üzerinde içilebilir suyun ülke çapında yüzde kaçını kapsadığını gösteriyor. İkinci harita da temizlik hizmetine ilişkin.

— Kapsanan alan %96 ve üstü
— Kapsanan alan %60-95
— Kapsanan alan %60'ın altında
— Yetersiz veri

— Kapsanan alan %96 ve üstü
— Kapsanan alan %60-95
— Kapsanan alan %60'ın altında
— Yetersiz veri

Kaynak: WHO ve UNICEF 2006

Kuzey Denizi Buzsuz Kalıyor

Kuzey Kutbu - Kuzey Denizi buzu kaydedilen en düşük ikinci düzeyde. Geçtiğimiz yıl en düşük düzeyde olan buzlar Kanada'nın kuzeyinde bulunan Kuzeybatı Geçidi ve Rusya'nın kuzeyinde yer alan Kuzeydoğu Geçidi'ni ilk kez buzless bırakmış durumda. Daha önceki en düşük düzey 2005'in Eylül ayında kaydedilmişti. Art arda iki yıl boyunca buzun çok düşük düzeylerde seyretmesinin tehlike sinyalleri verdiği belirtiliyor. Kuzey Denizi buzu küresel iklimi dengelemesi açısından çok önemli. Uzmanlar bu konuda acil ve küresel bir önlemin alınması konusuna dikkat çekiyor.

Deniz Ürünleri Gıda Sorununa Çözüm mü?

Denizler - Dünya üzerinde tüketilen deniz ürünlerinin yarısı çiftliklerde yetiştiriliyor. Deniz tarımı kirlilik, yaşam alanı bozma ve sağlık sorunları gibi riskler taşıyor olsa da Worldwatch Institute balık çiftlikleri dünyanın artan gıda sorununa çözüm olabileceğini ileri sürüyor. Su ve yem kaynaklarının azalması karşısında midye, istridye, kedibalgı ve levrek yetiştirilen çiftliklerde tavuk ve sığır üretimine göre daha verimli olduğu belirtiliyor. Ancak bazı balık türlerinin o kadar da verimli olmadığı söyleniyor. Somon ve karidesler kendi ağırlıklarının birkaç katı yem tüketiyor. Bir kilo ton balığı elde etmek için daha küçük balıklardan elde edilen 20 kg yem kullanmak gerekiyor. 2006'da 80 milyar doları bulan 70 milyon ton deniz ürünü üretildi. 2030'da çiftlik deniz ürünlerinin %70 artacağı düşünülüyor.

Kimyasal Ekvator

Singapur - Bilim adamları atmosferi daha kirli olan Kuzey Yarımküre'yi daha az kirli olan Güney Yarımküre'den ayıran "kimyasal bir Ekvator" bulduklarını açıkladı. Büyük Okyanus'un batısında açık bir gökyüzünde 50 km genişliğinde kimyasal bir çizgi bulan York Üniversitesi araştırmacıları, çizginin kuzeyinde dört kat daha çok karbon monoksit olduğunu gördü. Buluş atmosferdeki kirliliğin nasıl hareket ettiği konusunda bize daha çok bilgi sağlayacak. Daha önceleri bulutlu Büyük Okyanus bölgesinin kuzey ve güney yarım küreler arasında bir engel oluşturduğunu düşünüyordu.

Zehirli Tohumlardan Biyodizel

Chhattisgarh, Hindistan - İki enerji şirketi Chhattisgarh eyaletinde hint fıstığı (*Jatropha curcas*) tarımı yapıyor. Bu çalının meyvelerinden çıkan siyah tohumlardan yapıldığında alevleri parlak ve temiz olan bir yağ elde ediliyor. Rafine edildiği zaman biyodizel olarak kullanılan bu yağ için çiftçiler tohumların bir kilosu karşılığında 17 YKr kazanıyor. *Jatropha*'nın içinde ricine benzeyen zehirli bir protein bulunuyor. Daha değerli ekinleri keçilerden korumak için bahçe kenarlarında kullanılan bu çalı Tanzanya'da Shambaa yerlilerince suçluları ortaya çıkarmak için kullanılıyordu. İnanışa göre zanlı eğer masumsa bu bitkiyi yedikten sonra kusardı; eğer kusmazsa suçlu olduğu anlaşılırdı. İşte, bu zehirli bitkinin 2017'de Hindistan'ın dizel gereksiniminin %20'sini karşılaması düşünülüyor. Şimdiden 500.000 hektarlık tarım alanı *Jatropha*yla kaplı.

Doğal Korumayla Yoksulluğun Önlenmesi

Kakum, Gana - Kakum Doğal Parkı'nı korumak için çalışmalar hızlandı. Tarım için birçok ağacın kesildiği ülkenin güney bölümü fırtına, düşük yağmur düzeyi ve güneş ışınlarının artması yüzünden zor zamanlar geçirmiş. Ama son yıllardaki koruma çabaları yağmur düzeyinde bir artışa neden olmuş. Sonuç olarak da tarımsal üretim artmış. 1960'da 63.400 km2 olan tropik yağmur ormanları günümüzde 13.500 km2ye düşmüş: Önceki alanının dörtte birine. Dünyanın en önemli biyoçeşitlilik noktalarından biri olan bölge 40 memeli, 200 kuş ve 400'ün üzerinde kelebek türüne ev sahipliği yapıyor. Alanı korumak için çalışmalarını artıran hükümet böylece yoksulluğun da önüne geçmeyi amaçlıyor.

Binlerce Yeni Tür

Sidney, Avustralya - Mercan kayalıklarındaki biyoçeşitlilik ve iklim değişiminin etkisi üzerine araştırma yapan Avustralyalı bilim insanları yüzlerce yeni mercan ve deniz canlısı türü keşfetti. Dört yıl boyunca yapılan çalışmalarda 300 yumuşak deniz mercanı bulundu. Ölü balıklarla beslenen ve denizlerin akbabası olarak bilinen 100 kadar da isopod (kabuklu hayvan) keşfedildi. Yapılan bu çalışma bir kez daha dünyadaki deniz canlıları üzerine ne kadar az bilgimizin olduğunu ortaya koyuyor. Bilim insanları 1-9 milyon arasında deniz canlısı türü olduğunu ileri sürüyor. Önümüzdeki üç yıl daha sürecek çalışmanın yeni türleri gün ışığına çıkarması bekleniyor.

